והא [א]מאתן וארבעין הויין אלא ש"מ מנה של קודש מנה כפול היה ושמע מינה [א]מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יתר על שתות ושמע מינה שתותא [ב]מלבר אמר ר' חנינא שאלתי את ר' [ב]אליעזר בבית מותבא רבא מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים א"ל גזירת הכתוב היא ועוד שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים ועוד שאלתיו מאי לשון רפידים ואמר לי רפידים שמה כתנאי [ג]ר' אליעזר אומר רפידים שמה ר' יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה וכן הוא אומר [1]לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים ועוד שאלתיו מאי לשון שטים ואמר לי שטים שמה כתנאי ר' אליעזר אומר שטים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות [2]ותקראן לעם לזבחי אלהיהן רבי אליעזר אומר ערומות פגעו בהן ר' יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין: **מתני'** [ד]פרה שילדה (א) מין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטורה מן הבכורה שנאמר [3]פטר חמור [4]פטר חמור שני פעמים עד שיהא היולד חמור והנולד חמור [ה]ומה הם באכילה בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה [ו]שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור: **גמ'** תנן התם [ז]רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מנא הני מילי אמר רב יהודה [ח] דאמר קרא [5]אך בכור שור [ט]שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב שיהא הוא כשב ובכורו כשב בכור עז שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין [א] ת"ל [י]אך חלק והא תנא פטר פטר קנסיב לה לפרה הוא דאמר כרבי יוסי הגלילי דתניא ר' יוסי הגלילי אומר אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב עד שיהא הוא כשב ובכורו כשב או בכור עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק במאי קמיפלגי תנא דידן סבר גלי רחמנא בקדושת דמים וה"ה בקדושת הגוף ור' יוסי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף ותנא דידן האי בכור בכור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדר' יוסי בר' חנינא דאמר ר' יוסי בר' חנינא [כ]למה נאמרו אימורין בבכור שור אימורין בבכור כשב אימורין בבכור עז צריכא דאי כתב רחמנא בבכור שור שכן נתרבה בנסכים כשב שכן נתרבה באליה בעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא ליכתוב לא ליכתוב רחמנא בשור ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל פסחים לא לכתוב בכשב ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור לא ניכתוב רחמנא בעז ותיתי מהנך מה להנך שכן יש בהן צד רבוי אצל מזבח הילכך צריכי ורבי יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז בכור בכור למה לי אלא לאו ש"מ עד שיהא הוא שור ובכורו שור ורבי יוסי הגלילי האי פטר חמור פטר חמור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנא' [6]אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה שומע אני אפי' פטרי סוסים וגמלים ת"ל פטר חמור [ל]פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים ועדיין אני אומר פטרי חמור בשה פטרי סוסים וגמלים בכל דבר

תלמוד

ומשקל אחד של כ"ה שיעור מנה של חול רביע מנה של קדש [י]קודש שנתוסף קדש ומשקלו של ט"ו ושלשתן מחזיקות שיעור מנה של קדש וכן מוכח התרגום דמתרגם וסלעא עשרין מעין תלתות מנה עשרין סלעין מנה דכספא עשרין וחמש סלעים רבעות מנה חמש ועשרה סלעים כולהון שיתין מנה רבא מנה דקודשא יהא לכון ולפי פ"ב אין מתיישב כל כך [ל]תלתות מנה רבעות מנה במנה של קודש אחר שנתוסף ומנה דכספא כ"ה סלעים איירי במנה של חול ולא בשל חול אחר שנתוסף אלא במנה של חול מקמי דליתוסף איירי ולא"ת ומנלא לן שהוסיף יחזקאל כלום דילמא מתחלה היה מנה של קדש ס' י"ל דמלאת ככר של משה מוכיח דתחלתו של קדש לא היה אלא [מ]כחול: **תשעים** חמורים לובים.[נ] ע"ש (נחום ג) פוט ולובים היו בעזרתך [ס]ולובים וכושי' במצעדיו ומתרגם לובאה ר"פ במה בהמה (שבת דף נא:) פירש בערוך[ע] חמור מצרי ובירושלמי גרים] גרים הבאים מפוט ולוב מהו להמתין ג' דורות: **תלמוד** לומר אך חלק. תימה תנא דידן דלית ליה הך דרשא [פ] מקצת [צ]סימן חייב מנא ליה ומתני' היא פ"ב (לקמן דף טז:) ולא מיסתבר דפליג אהא דפירקין ומיהו אי לא פליגי קשה דמייתי עלה [ק]דתנא כרב יהודה וכי קאמר מה"מ הוה ליה לאיתויי קרא דמתני': [ג] **והא** תנא פטר פטר נסיב לה לפרה. ואין לומר מ"מ איצטריך קרא דמתני' לפטור מקדושת פטר חמור וקרא דהכא לפטור [ר]מדין שור דפטור מן הבכורה דקתני במתני' משמע דלגמרי פטר לה לפרה מכלל דפטר פטר דילפי' מהדדי כדלקמן ולא"ת נהי דשמעינן מפטר פטר פרה שילדה מין סוס דילמא ה"מ היכא דלשמעי' לדבר שאינו קדוש קדושת הגוף אבל כגון רחל שילדה מין עז דקדוש קדושת הגוף הוה אמינא דקדשא וי"ל דמסתבר לגמרי (משמע) דילפינן מהדדי קדושת דמים מקדושת הגוף כדאמר בסמוך וקשה דהא אמר אפילו קדושת הגוף מקדושת הגוף לא ילפי' דהא לשור וכשב ועז צריך קרא לכל חד וחד: **ורבי** יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור וכשב ועז. והא דדרשינן מינה עד שיהא [ש]שור ובכורו שור אע"ג דאיצטריך לכדר' יוסי בר חנינא משום [ת]דכעין בכור שני ושלישי יש לנו לדרוש מן הראשון:

ומה

וכא מאתן וארבעים דינר ניגהו. אלא כפול היה וכמנה דקודש הוו מאתן והנך ארבעים דטפו עלייהו זהו שהוסיפו בימי יחזקאל והוסיפו עליהן שתות דלארבעין הוו שתותא מלבר דבמאתן איכא ה' פעמים מ' והביאו פעם מ' ששית מבחוץ והוסיפו עליהן ולא אמרי' שתות מלגיו שיחלקו (ב) לששה ויוסיפו על המשקל אחד מאותן חלקים: **בבית מוקצא רבא.** בבית המדרש הגדול: **לובים.** מעולים: **שריפו ידיהם כו'.** לפיכך בא עליהם עמלק: **לא הפנו אבות אל בנים** (להציל) **מרפיון ידים.** מכאן שריפו ידיהם מן התורה: **בדברי שטות.** לזנות את בנות מואב: **ערומות פגעו בהן.** ותקראן משמע גופן היה פוגע בהן: **שנעשו כולן בעלי קריין.** ולשון מקרה(א) הוא: **מתני' פטר חמור פטר חמור שני פעמים.** כתובים בתורה חד בקדש לי כל בכור (שמות יג) ואחד בראה אתה (שם לד): **היולד.** האם: **והנולד חמור.** שהוא דומה לאמו: **ומה הן באכילה.** אותן שאין דומין לאמן: **גמ' מקצת סימנין.** של אמו: **אך בכור שור כו'.** מדמצי למיכתב אך שור כשב ועז דהא עניינא בבכור קמיסתעי דכתיב לעיל מיניה כל פטר רחם וגו' ונקט בכולהו בכור ש"מ עד שיהא הבכור כאמו ולא יהא דומה לאחר: **והא תנא.** דמתניתין: **פטר פטר קנסיב לה לפרה.** דקא מפיק פרה שילדה מין חמור דפטורה מן הבכורה מן פטר פטר עד שיהא היולד חמור והולד חמור ופרה נמי גמרה מחמור ורב יהודה היכי שבק קרא דמתניתין וקנסיב למילתא אחריתא: רב יהודה דאמר כרבי יוסי הגלילי: [י]**אך חלק.** דכל אכין ורקין שבתורה למעט: **גלי רחמנא.** בחמור דקדושת דמים הוא שאינו קדוש (כלא) [אלא] דמיו שיפדהו בשה גלי ביה רחמנא דנדמה פטור וה"ה לבכור בהמה טהורה דקדושת הגוף היא: **למה נאמרו אימורי כו'.** בהאי קרא אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם ואת דמם תזרוק (ג) ואת חלבם תקטיר דכולם אימוריהם קרבים: **שור.** נסכיו מרובים חצי ההין וכשב ועז רביעית ההין. כשב אלייתו קריבה עם אימורים כדמפרש בויקרא [ג] מה שאין כן בשור ועז: כשב ועז פסח בא מהן דכתיב (שמות יב) מן הכבשים ומן העזים תקחו: **שור ועז נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור.** פר לעולה ושעיר לחטאת: **שור וכשב יש בהן צד ריבוי אצל מזבח.** דכשהן קרבים יש מהן לאשים יותר מעז שור בנסכים וכשב באליה: **א"כ.** דלא אתיא קרא אלא להכי: **ועדיין אני אומר פטר חמור תפדה בשה.** ולא בדבר אחר ושאר בכורי טמאה בכל דבר ולעולם קדושים בבכורה:

ת"ל

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פ"ח מהל' גניבה הל"ו טוש"ע חו"מ סי' רלא סעי' טו:

טז ג מיי' פ"ב מהל' בכורות הל' ו ופי"ב מהל' בכורים הל"ח סמג עשין ריח טוש"ע יו"ד סי' שטו סעי' ו:

יז ד מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הלכה ה טוש"ע יו"ד סי' שט סעי' ב:

יח ה מיי' פ"ב מהל' בכורות הל"ו ופי"ב מהלכות בכורים הלכה ג סמג עשין קמ וקמב טוש"ע יו"ד סי' שכא סעי' א:

◆

מוסף רש"י

והא מאתן וארבעין הויין. דהא ס' סלעים חשיב בקרא והסלע ארבע זוזים נמצא מאתן וארבעים הוי, והאי קרא גבי מנה של קודש קאי ביחזקאל (מנחות קח: ובכת"י). **כפול היה.** דהוי ליה מאתן והנך ארבעים דטפי על מאתים תוספת הוא דהוסיפו שתות, דארבעים הוי שתות של מאתים (שם). **שתותא מלבר.** שעל ה' פעמים ארבעים הביאו מבחוץ ארבעים פעם ששית ולא אמרינן שיחלקו המאתים לשש חלקים דהוי לכל חלק ושלש ושלשים ושליש ומאותן חלקים נוסיף את השתות על המנה דהוי ליה שתות מגואו, ומשכחת קרא נפקא מדות ומטבע, דמנה הוי משקל וסלע הוי מטבע (שם). **לא הפנו אבות אל בנים.** לסייע להם, מפני רפיון ידים של תורה ומצוה, והכי נמי רפידים רפיון ידים הוא, כלומר מפני שרפו ידים מן התורה בא עליהם עמלק (סנהדרין קו.). **שכן נתרבה בנסכים.** שור נתרבה בנסכים, חצי ההין יהיה לפר (במדבר כח יד). **תיתי חדא מתרתי.** הלא הכתוב שכתב כאן מין בהמה ושאר פסול ואימורי בכוריהם קריבים (שם).

◆

שיטה מקובצת

[א] ת"ל אך חלק. תימה תנא דידן דלית ליה הך דרשא מנ"ל מקצת סימנים שחייב (כאן מצא מטושטש) שילדה מין עז ומייתא לה תלמודא הכא וקאמר וה"מ אמר רב יהודה דאמר קרא אך בכור משמע דפליגי אהדדי ותני' דהכא דפטרא מקרא דפטר א' מחייב במקצת סימנים ומתני' לקמן מחייב והא דקאמר במאי פליגי ה"פ אמאי לא יליף מדר"י מחד קרא ומשני דתנא דידן אצטריך ליה קרא דאך בכור כדרבי חנינא וגלי רחמנא קדושת דמים דנדמה פטור מן בכורה וה"ה בקדושת הגוף אף דכ"ש הוא דגבי קדושת זבח ראוי לפוסלו יותר קדושת דמים ור"י הגלילי ס"ל פטר חמור לכדלקמן הלכך גלי רחמנא בקדושת הגוף וגמר מיניה קדושת דמים ואע"ג שהיה ראוי לחלק דבקדושת מזבח סתבר טפי להפקיע בהמה מקדושת דמים אין נראה לחלק דלא גמר מיניה והיינו טעמא דקאמר לעיל על תנא דידן וה"ה [illegible] ר"י הגלילי אמר וגמר. תוס' ראש: [ב] תשעים חמורים לובים. וי"ל תוס' חיצוניות פי' [illegible] לובים מעולים ור"י פי' הם מלוב כמו פוט ולובים היו [בע]זרתך וכן כתיב ולובים וכושים והיינו להבים דכתיב [מ]צרים ילד וגו' (מוכח [בי]רושלמי גבי הא דקתני [וה]לובדקים בפרוזבוא וכו') וכן [ק]רא לובאה בר"ש פרק במה [בה]מה פי' בערוך חמור מצרי וכן [מו]כח בירושלמי דגרסי' עלה [פר]ק במה בהמה יוצאת גבי הא [ד]תני והלובדקים בפרוזביא [illegible] אך תימה תנא דידן דלית [לי]ה הך דרשא וכו' מנא ליה [וי]"ל דנפקא ליה מדרשא [א]חריתי א"נ דרשא דאך חלק [illegible] יש. תוס' חיצוניות: [ג] והא [תנ]א פטר פטר וכו'. וי"ל תוס' [חיצ]וניות וא"ת ודלמא שפיר

א: טריכו תרי קראי דמפטר פטר משמע דהיכא שילדה פרה מין חמור שלא יפטר פטר חמור ואך בכור משמע דלא קדיש קדושת בכור קדושת הגוף אלא כשהוא שור ובכורו שור וי"ל כיון דשמעינן מפטר חמור אף כי הוא חמור אין לו פדיון פטר חמור [illegible] נולד שה כו כן שמעינן דבעי' למימר וולדה [illegible] קדיש קדושת הגוף כדין בכור של פרה וא"ת מ"מ מאי פריך והא תנא פטר פטר וכו' שפיר צריכי מקראי דמפטר פטר שמעינן פרה שילדה מין חמור דלא קדיש בבכורה דהאי קדושת דמים והאי קדושת הגוף דראוי לזבח אבל פרה שילדה מין עז דהאי קדושת מזבח והאי קדושת מזבח הוי"א דחייב בבכורה קמ"ל אך בכור שור וי"ל דהאי תנא אית ליה כ"ש זאת דכיון דהאי קדושת מזבח והאי קדושת דמים הוי שנוי כ"ש דהוי שנוי גדול כשהוא קדושת מזבח אחרת וכן נמי משמע לקמן די אמר גלי רחמנא בקדושת דמים כגון פרה שילדה מין חמור וה"ה קדושת הגוף כגון פרה שילדה עז דפטורה מן הבכורה ור"י הגלילי ס"ל גלי רחמנא בקדושת הגוף וגמר קדושת דמים וכו' משמע דסברא הוא יותר לפטור בקדושת הגוף כשום [illegible] מקדושת מזבח לקדושת מזבח מהיכא דנשתנה לקדושת דמים:

מסורת הש"ס

א) [מנחות עז. כ"ב נג.], ב) ל"ל אלעזר, ג) [סנהדרין קו.], ד) [עי' תוס' לקמן ו. ד"ה ומה כרי ותוס' תוי"ט], ה) לעיל ג: לקמן ו: טז:, ו) [לקמן ו: ו. יב. יח. כ"ק סח.], ז) [פסחים ה. וש"נ], ח) [כריתות ה. ע"ש], ט) [דברים כג], י) [ל"ל לפני ד"ה ובא], כ) עי' רש"א אחר יקן עי' ל"ק, ל) דתלתות מנה ורבעות מנה איירי במנה. ל"ק, מ) ל"ל כחול, נ) [דניאל יא], ס) ערך לבדקס. ל"ק, ע) סימנים דחייב. ל"ק, פ) דקאמר מה"מ קרא דתנא רב יהודה הוה ליה. ל"ק, צ) שור מדין בכורה דפטור. ל"ק, ק) הוא שור. ל"ק, ר) דלא בעינן בכור שני ושלישי דיש לנו. ל"ק.

◆

תורה אור השלם

1. מִקּוֹל שַׁעֲטַת פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ הֲמוֹן גַּלְגִּלָּיו לֹא הִפְנוּ אָבוֹת אֶל בָּנִים מֵרִפְיוֹן יָדָיִם: ירמיהו מז ג
2. וַתִּקְרֶאןָ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן: במדבר כה ב
3. וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: שמות יג יג
4. וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: שמות לד כ
5. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר יח יז
6. כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: במדבר יח טו

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה כמין חמור:
(ב) רש"י ד"ה וכא מאתן וכו' מלגיו שיחלקו מאתן לששה:
(ג) ד"ה למה וכו' תזרוק על המזבח ואת חלבם:

◆

גליון הש"ס

גמ' רא"ק אך בבכור שור. לקמן יב ע"א: תוס' ד"ה תלמוד וכו' מקצת סימן חייב מנא ליה. ע' לקמן יב ע"א תד"ה קמ"ל:

◆

רבינו גרשום

כפול והאי דקא חשיב הני בפרוטרוט ראית בהו טפי מככר פשוט משום דפרטא רבא כגון ע' ככר או ס' או נ' או כ' או י' חשיב בככרי אבל פרטא זו א' פחות מי' לא חשיב בככר אלא בפרוטרוט ולעולם נימא דלאו כפול הוא: אלא. מהכא והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם חשבון דקרא הוו ס' שקלים וקאמר המנה יהיה לכם כלומר דכך ליהוי מנה: מנה. בתמיה מאתן וארבעים דנרין הוו ס' שקלים היינו ב' מנים ומאה דנרין: אלא ש"מ. מדאמר המנה יהיה לכם דמנה של קדש כפול היה. והני ארבעים דהוו טפי ממאתים היינו דהוסיפו על המדה שתות מלבר: ערומות. היו מהלכות ופוגעות בהו בישראל דהיינו ותקראן הן עצמן כלומר בשרן נוגע בהן כדי לבער בהן יצרן: פטר חמור פטר חמור ב' פעמים. א' בסדר בא אל פרעה. וא' בס' כי תשא: תנן התם. באידך פירקין: מנא הני מילי. דפטור: אך חלק. דאם יש בו קצת סימן שדומה לאמו חייב בבכורה: וה"ה נמי לתנא דמתני' דאע"ג דלא קתני ואם יש בו מקצת סימנים ואם יש בו מקצת סימנים דומה לאמו חייב דהכי בעי ליה לקמן איבעיא להו פרה [שילדה] כו': והא תנא פטר פטר קא נסיב לה. מקשי לרב יהודה מאי שנא דלא יליף לה מפטר פטר מהיכא דיליף תנא דמתניתין אילו הוה משכח ברייתא דילפא מאך בכור איכא למימר דרב יהודה סבר לה כוותיה אלא אי מימרא דנפשיה קאמר מאי שנא דלא יליף לה מפטר פטר. אין אשכח ברייתא והוא דקאמר כר' יוסי הגלילי דתניא כו': במאי קא מפלגי. אמאי יליף תנא דמתני' מפטר פטר ור' יוסי מאך בכור: תנא דידן סבר. גלי רחמנא בקדושת דמים דקילא דבר פדיון הוא פטר חמור דלא קדיש עד שיהא הוא חמור והולד חמור: וה"ה. כ"ש בקדושת הגוף בבכור [בהמה טהורה] דלאו בר פדיה [הוא] דלא קדיש עד שיהא ממש בדמותו [כאמו]: ור' יוסי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף. וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף במה מצינו דלר' יוסי ליכא למימר וה"ה כ"ש דקדושת דמים קילא אלא במה מצינו ובהכי הוו פלוגתייהו דהאי גמר בהו"ה והאי גמר במה מצינו: למה נאמרו אימורים בבכור שור ואימורים בבכור כבש אימורים בבכור עז. דכתיב [בכולהון] ואת דמם (דכולהו) תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר. אמאי איצטריך איצטריך בחד וילפי אידך מיניה: צריכי. למיכתב בכולהו. הנך לא אתי משור שכן שור נתרבה בנסכים [illegible] כו': אימורין בכבש אידך לא ילפי מיניה דיש בכבש מה שאין בשור ועז שכן כשב נתרבה באליה: מחדא לא אתו תרוייהו אלא תיתי חד מתרתי: מה להנך כשב ועז דין הוא שנתרבו לאימורין שכן נתרבו אצל פסח שפסח בא מהם: מה להנך [illegible] (פסחים עז) [עבודת כוכבים] בצבור דמביאין פר ושעיר אבל לא כבש: מה להנך. שור וכבש שכן (יכול) [יש] בהן צד ריבוי אצל מזבח שור בנסכים וכבש באליה אבל עז אין בו צד רבוי למזבח: הילכך איצטריך למכתב דמם וחלבם דמשמע אכולה[ו] [illegible] קרא לעד שיהא הוא שור ובכורו שור (א"כ דלהאי דרשא דר' חנינא לחוד אתא:) א"כ. דלהכי לחוד אתא דאמור בכור שור כשב [ועז קריבין] ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז ובהכי סגיא לאימורין בכור בכור למה לי כו': [illegible]